Kvinnor Svenska kyrkan

Kvinnoglöd

Nyhetsbrev från Kvinnor i Svenska kyrkan Nr 2 2021

Dans i kyrkan en rörelse i tiden

Dansen ger orden kropp. Dans skapar en bro mellan kropp och själ. Kroppen skapar förbindelser med andra människor. Dansen skapar ett liturgiskt rum.

Så sammanfattar Marianne Staaf-Gälldin sin dansupplevelse. Hon är med i det nya nätverket Dansa tro – dansa liv.

Det var Maria Rönn som introducerade Heliga danser i Svenska kyrkan, en ny tradition som har spritts till många håll i landet. Nu förstås på sparlåga på grund av pandemin.

Maria Rönn hittade en väg att återskapa kristendomens gamla dansriter på kommuniteten Findhorn i Skottland. Tillsammans med Marie Louise von Malmborg ledde hon sedan varje vecka heliga danser i Björkhagen. 1994 startade Maria Rönn utbildning av dansledare på Sigtunastiftelsen. Därifrån har det bara växt.

I Karlstads stift har heliga danser dansats i över tjugo år.

– Tack vare att präster startade dansen, är den nu förhållandevis fast förankrad i församlingen, säger Cecilia Hardestam, diplomerad dansledare i Sundborn.

Heliga danser är en så fin andlig ritual, tycker hon.

– När vi ställer oss i cirkeln skapas ett heligt rum. Jag upplever att vi i cirkeln kommer i kontakt med det som bär tillvaron och för en stund vilar från våra vardagsbekymmer, säger hon.

Sid 3

Workshop inför Den stora berättelsen i Karlstad.

Sofia Lilly Jönsson Foto: Elisabeth Enger

Rösträtt – en rätt att förvalta

– Det är i församlingen som kyrkan är. Därför är valet till kyrkofullmäktige det viktigaste av de tre valen, säger Sofia Lilly Jönsson, fri kulturskribent med inriktning på musik och Svenska kyrkan.

– I grunden är kyrkan bra. Jag skulle önska att folk hittar in till gudstjänsten. Kyrkan är också en viktig kulturbärare på orten.

Läs vidare på sid 2

Dans – en del av medeltida folklig liturgi

Dans i kyrkan har djupa rötter, men det har inte alltid dansats i kyrkan, konstaterar åländska Laura Hellsten i sin doktorsavhandling Through the bone and marrow. Genom märg och ben. Där visar hon hur dansen varit en del av den folkliga liturgin vid kyrkliga festdagar och firande av helgonen.

Heliga danser har spritts både till svenskspråkiga och finskspråkiga församlingar i Finland.

– När det kommer till dans i kyrkorna i dag, är det viktigt att minnas att det finns många olika sorters dans. Bland annat i frikyrkor i Finland kan det finnas karismatisk dans eller specifika bönestunder med dans.

Sid 3

KviSk fokus 2021: Skapa delaktighet

andlighet – engagemang – gemenskap – kvinnokraft

Kyrkan måste bejaka ideellas insatser

Krönika

Gullvivorna står som täta plymer i vår frodiga gräsmatta, som borde klippas om det ska se något så när ordentligt ut. Men det går ju inte. Vivor och människor måste först få ha sin tid tillsammans.

Jag kan tänka mig hur vackert det är nu kring Vårdnäs stiftsgård utanför Linköping, där Kvinnor i Svenska kyrkan skulle haft årsmöte för ett par veckor sedan. Årsmöte hade vi, men digitalt. Det fungerade bra, lite rundgång till trots. Årsmötesprotokollet går ut till stiftsgrupperna och hemsidan, men några punkter vill jag nämna här:

Vi beslöt ha kvar vårt nya fokus *Skapa delaktighet* även 2022. Förhoppningsvis kommer det att få mer genomslag snart när pandemin försvagats och aktiviteterna kommer igång.

Som ett resultat av en motion från Anne Egnell, Uppsala, antog årsmötet ett uttalande till stöd för en vädjan från bland andra Svenska kyrkan om en långsiktig lösning för ensamkommande ungdomar med gymnasieutbildning. Uttalandet ligger i sin helhet på KviSks hemsida och skickas till justitieminister Morgan Johansson samt riksdagens justitieutskott. Det sänds också till Kyrkans tidning och annan press. Sprid det gärna till era lokala nyhetsredaktioner!

Som svar på en motion av Marianne Bursie Wahlman, Stockholm, underströk årsmötet vikten av att fortsätta verka för att ideella medarbetare ges goda arbetsvillkor samt att deras insatser i Svenska kyrkan bejakas och bekräftas. KviSks arbetsgrupp och nätverk för jämställdhet och ledarskap arbetar under året med detta.

Tack alla som var med på årsmötet! Särskilt stort och varmt tack till Ingrid Ödquist, som varit vår klippa och sekreterare i åtta år. Vi välkomnar också Karin Fors, Lunds stift, som ny ledamot.

Så ett tips om Svensk Kyrkotidning, *Greta Thunbergs amerikanska förmödrar*, om tre ekofeministiska klassiker, och *Kerstin Anér och efterkrigstidens kristna humanister.* De går att läsa på svenskkyrkotidning.se. Senaste numret av SEK:s tidning Elsa har bön som tema. Några artiklar finns på svekumeniskakvinnor.se/elsa/

Hör gärna av er till oss i styrelsen med synpunkter, frågor och idéer. Kontaktuppgifter finns på kvinnorisvenskakyrkan.se.

Jag önskar er alla en god sommar!

Bulle Davidsson
Ordförande i KviSk

Viktigast är valet till din församling!

Genom valet till kyrkofullmäktige kan man påverka konkret vad som händer i ens egen församling.

– Sätt dig in i vilka frågor som är viktiga där du bor, uppmanar Sofia Lilly Jönsson

– Hur ser utvecklingen ut för ditt pastorat? Ta reda på hur nomineringsgrupperna ställer sig. Ska församlingshem eller en kyrka säljas? Ska församlingar slås ihop? Stärk medverkan av frivilliga. En församling som inte tar vara på lekpersoners krafter, som enbart bygger på de anställda, sågar av den gren de själva sitter på.

– Och nomineringsgrupper! Arrangera hearings (som väl får bli livesända i år), berätta vad ni vill i aktuella frågor i er församling. Prata med församlingsborna. Berätta vad frågorna, som behandlas i kyrkorådet, innebär, fortsätter hon och poängterar:

– Församlingen måste själv identifiera vilka behov som finns hos dem. Storpastoraten är ett problem, de underminerar demokratin. Församlingen måste öppna sig och göra allvar av det de säger, att alla människor är värdefulla. Ge plats för alla människor.

Sofia förespråkar ett system med direktval på församlingsnivå, och att församlingarna skickar representanter till stift och kyrkomöte.

Sofia Jönsson har varit en ”helt vanlig” medlem i svenska kyrkan, döpt som barn, konfirmerad, gått i kyrkan ibland som till ett museum eller kulturhus. Hon har lärt sig psalmerna utantill, julsånger och mycket religiös musik, då hon gått på Adolf Fredriks musikskola.

– En påskdagsgudstjänst upplevde jag Jesus uppståndelse på ett mycket personligt plan, jag blev frälst. Och jag ville arbeta i kyrkan. Någon kyrkomusikertjänst kunde jag inte få, för jag kunde inte spela piano. Jag utbildade mig till församlingspedagog och gick kyrkans grundkurs och gjorde praktik i flera församlingar i Stockholm.

– Men det fanns inte plats för mig och mina erfarenheter och kunskaper. Det var som att försöka stoppa en fyrkantig kloss i ett runt hål. Då gick jag ur kyrkan som medlem för att rädda min tro, säger Jönsson.

Hon menar att Svenska kyrkans valsystem och uppbyggnaden i tre nivåer leder till en centralisering. Ett systemfel i kyrkans själva organisation.

– Det finns en framtid för kyrkan. Den kommer aldrig att dö. Men hela kyrkans konstruktion måste falla, anser hon. Nu försöker man pressa in en 2000-årig trosorganisation i en modern kostym.

Elisabeth Enger

Sofia Lilly Jönsson har varit chefredaktör och ansvarig utgivare för Tidskriften Evangelium, som är vilande sedan 2017. Hon är frilansskribent och publicerar texter på hemsidan: https://sofialillyjonsson.com/

Kvinnoglöd nr 2/2021 Årgång 11. Kvinnoglöd är ett nyhetsbrev från Kvinnor i Svenska kyrkan KviSk och ges ut 4 ggr/år, även på hemsidan www.kvinnorisvenskakyrkan.se. Nyhetsbrevet trycks på miljövänligt papper hos Silanders Grafiska AB i Göteborg.
Manusstopp för nästa nummer: Fredagen den 23 september 2021
Ansvarig utgivare: Bulle Davidsson. *Redaktör:* Elisabeth Enger. *Redaktionsråd:* Gunilla Bäckström, Luleå stiftsgrupp, Marianne Staaf-Gälldin, Härnösands stiftsgrupp, Karin Burstrand, Göteborgs stiftsgrupp, Ragnhild Greek, Stockholms stiftsgrupp
Redaktionens adress: Elisabeth Enger, Låbyn Hagen 501, 662 92 Åmål. Du kan även mejla till eenger.hagen@gmail.com

Dansa myter, dansa liturgi med heliga och rituella danser

Liksom biskopar trådde dansen på medeltiden, dansade Biskop Sören med Cecilia Hardestam och många fler Den stora berättelsen i Karlstads domkyrka.

Prästerna Maria Hallén och Hans Kvarnström utbildade sig hos Maria Rönn och drog för över tjugo år sedan igång heliga danser i Karlstads domkyrkoförsamling. Cecilia Hardestam kom snart in som hjälplärare.

Dansverksamheten växte i och med dansmässan Din ljusa skugga. Cecilia och Hans ledde en stor workshop med dansare från hela landet i arbetet med att koreografera dansen inför premiären på Världens fest i Karlstad 2014. Till det fick de projektpengar, och sedan nya pengar för att utbilda dansledare genom projektet Dansa tro – dansa liv. Nu har ett nätverk med samma namn knutits för alla som vill dansa vidare i heliga dansers tradition.

Även Karlstads stifts biskop Sören Dalevi har varit med och dansat. Han säger att heliga danser är ett utmärkt exempel på sådan inspiration och förnyelse som vår kyrka hela tiden behöver.

– Det är dessutom en förnyelse som slagit rot tack vare engagerade och uthålliga kvinnors mångåriga arbete.

I Lunds stift leder bland andra Pia Lamberth helig dans. Där finns även rituell dans, en dansform som utvecklats av danska Brita Haugen, präst, dansare och berättare. Rituell dans skapas spontant och utgår från en berättelse, en myt, till skillnad från heliga danser som alltid är koreograferade.

– Rituell dans är en skapelseprocess, den blir till medan man dansar. Vi dansar rituell dans för att hjälpa det sanna hela och helande livet att spira och växa, säger Karin Hedner som i många år lett rituell dans genom Lunds stiftsgrupp. Hennes bok Rituell dans, som är slutsåld, har även översatts till danska.

– Den har sitt ursprung i de ritualer som skapats i glädje och sorg runt kriser och övergångar i livet, födelse, att bli vuxen, bröllop, begravningar.

Elisabeth Enger

Kontakta cecilia.hardestam@svenskakyrkan.se för att bli medlem i nätverket.

Kvinnors rörelser

Kolonisationen en orsak till att dansen försvann från kyrkan

Det har inte alltid dansats i kyrkan, men dansen har heller inte alltid fördömts. Åländska teologen Laura Hellsten vill göra upp med sådana falska myter. Hon visar i sin forskning hur dans under medeltiden varit en del av kyrkans helgdagar. Det dansades i vissa festliturgier, vid heliga källor, i samband med att man firade helgonen.

– I samband med festligheter runt helgonkult hölls även marknader med gillen, gyckelspel, lek och dans. Hela världen var helig; Alltsammans ingick i kulten. Det fanns ingen ”världslig” dans. Lekar och dans var en del av folkets liturgi, bland annat tillbedjan av vissa helgon. I Sverige dansades exempelvis vid en källa kopplad till Elin (Helena) av Skövde. Främst i Frankrike men även England och Tyskland finns det vissa källor som visar att inte bara folket dansade, utan att präster och korgossar kunde också delta i danserna. Ofta skedde detta skilt från folkets danser, men ibland kunde även en biskop leda dansen under en stor högtid som till exempel påsken.

Att dansen försvann från kyrkorna är i Sverige bland annat kopplat till reformationen, då dans började aktivt förbjudas. Visst dansande lever kvar, men kopplingen till kyrkan är borta, som vid Tjugondag Knut. Dessutom handlar det även om kolonisationen, som har en stor skuld till att dansen försvann.

– Efter medeltiden påverkades kristendomen i Europa enormt mycket av kolonialisationen och vi ser att dans och många andra kroppsliga uttryck för religiositet börjar förknippas med ”brist på civilisation” medan kristendomen blir allt mer fokuserad på texter, läsandet av ord och tankar.

– Ofta tror folk att kristendomen är kropps- och kvinnofientlig och att förbjudande av dans har med dessa två saker att göra. Sanningen är att det är mycket mer komplext än så – när kyrkan har fördömt dansande genom historien, är det istället ofta sammankopplat med frågor om ekonomi, politik och interna stridigheter mellan olika grupper.

Laura Hellsten Pressbild

Elisabeth Enger, redaktör

Laura Hellsten: Through the Bone and Marrow: Reexamining Theological Encounters with Dance in Medieval Europe. Åbo akademi. Utkommer i sommar.

Lästips

Maria Rönn: Dans som rit och bön Verbum 1997

Pia Lamberth: Cirkelns kraft Sensus 2005

Lydia, inte så lydig

En av de kvinnor som för över 100 år sedan kämpade för kvinnors rösträtt var Lydia Wahlström (1869 - 1954). Hon var orädd och stridbar, och kämpade även för kvinnors rätt att bli präster och starkt emot nazismen. Hon var bland mycket annat ordförande i Föreningen för kvinnans politiska rösträtt 1906–1909.

Lydia föddes som fjärde dottern till kyrkoherde Johan Gustaf Wahlström och det blev en chock för flickan när hon insåg att hon aldrig kunde bli präst

Läst

som pappa. Hon uppfostrades, enligt sina egna memoarer, som pojke, och tyckte om att rida och köra häst, simma och klättra.

Hon och kamraterna i Uppsala kvinnliga studentförening, som hon var med och grundade, gick tillsammans ut på

Lydia Wahlström

Uppsalas gator med studentmössor på, och trotsade därmed den oskrivna regel som sa att kvinnliga studenter inte bär sina mössor offentligt.

Lydia blev fjärde kvinnan i Sverige som tog doktorsexamen. Hon var också pionjär genom att hon 1949 i *Trotsig och försagd* berättade om sina många och passionerade relationer med kvinnor.

www.skbl.se/sv/artikel/LydiaWahlstrom, Svenskt kvinnobiografiskt lexikon artikel av Eva Borgström

Karin till styrelsen

Karin Fors nyvaldes vid årsmötet till KviSks styrelse på två år. Hon bor i Klippans pastorat i Skåne, bland vitsippor och omgiven av bokskog.

Hon är ledamot i styrelsen för KviSk i Lunds stift. Är församlingspedagog, de sista åren före pension i Filborna församling i Helsingborgs pastorat. Ledamot i kyrkoråd och församlingsråd samt är kyrkvärd i Risbeberga-Färingtofta församling.

Engagerad i pilgrimsvandringar samt i Heliga danser där hon är och varit ledare i många år. Hennes familj är barnen Axel och Elina med makar och fyra barnbarn.

I övrigt ser styrelsen ut så här: Bulle Davidsson, Linköpings stift, ordförande, Berit Larsson, Härnösands stift, Inger Boman, Luleå stift, Karin Burstrand, Göteborgs stift, Elisabeth Nilson, Karlstads stift, Hanna Stenström, Stockholms stift.

Karin Fors Foto: Privat

Levande berättelser synliggör kvinnor

Temat för KviSKs arbete i år är Skapa delaktighet. Ett sätt att få inspiration i arbetet för att göra oss kvinnor delaktiga i kyrkornas och i hela samhällets liv och arbete, är att läsa om kvinnor som gått före oss och lyckats bli delaktiga, till och med utöva ledarskap, också i tider och sammanhang där kvinnor inte var fullt ut delaktiga. I boken *Kvinnligt religiöst ledarskap. En vänbok till Gunilla Gunner* inkluderas sådana berättelser.

Boken är en vänbok till Gunilla Gunner, lärare vid bland annat Södertörns högskola och därmed en gåva till henne när hon i höstas gick i pension. I en vänbok samlas korta texter av kollegor och vänner kring temata som är viktiga för den som vänboken tillägnas. Då Gunilla Gunners forskning ofta handlar om att synliggöra kvinnor som haft ledande roller i svenska väckelserörelser och berätta deras oberättade historia

Läst

är temat Kvinnligt religiöst ledarskap ett givet tema för hennes vänbok.

Boken på nästan 370 sidor inkluderar trettio texter. En av dem är på norska, tre på engelska och resten på svenska. Författarna är framförallt forskare och några texter är sannolikt skriva för forskare, men de flesta är levande berättelser om till exempel Margit Sahlin, kvinnor i folkliga väckelserörelser i Sverige, feministteologins framväxt i Sverige. De flesta handlar om kristna kvinnor men här finns också bidrag om judiska och muslimska kvinnor, om kvinnor i nyandliga rörelser samt ett bidrag med interreligiöst perspektiv.

Då texterna är många och korta är det lätt att välja just de texter som passar en själv – om man vill läsa just om kvinnors liv, tro och ledarskap – och lämna de andra åt sidan. Därför är den här boken ett lästips för alla som är intresserade av kvinnor i kyrkohistoria och i andra religiösa gemenskaper. Den gör kvinnor delaktiga i historieskrivningen och kan förhoppningsvis också inspirera i det fortsatta arbetet med att skapa delaktighet.

Hanna Stenström

Simon Sorgenfrei och David Thurfjell *Kvinnligt religiöst ledarskap. En vänbok till Gunilla Gunner. 2020*
Beställs från Södertörns högskola biblioteket@sh.se

Vill du bli medlem?

Gamla och nya medlemmar hälsar vi varmt välkomna!

Sätt in årsavgiften 100 kr på bankgiro 422-3699. Glöm inte ange namn, adress, födelseår och eventuell e-postadress.

Du kan även swisha medlemsavgiften till KviSk. Mejla då dina personuppgifter till Elisabeth Nilsson, kassor@kvinnorisvenskakyrkan.se

Swishnumret är: 123 691 859 3